

Jordbruksdepartementet

103 33 Stockholm

Stockholm 7 september 2009.

Remissvar på betänkandet (SOU 2009:30) ”Skog utan gräns”?

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien (KSLA) har inbjudits att lämna synpunkter på det rubricerade betänkandet.

I syfte att undersöka möjligheterna till regelförenkling för skogsbruket har utredningen haft i uppdrag att se över gränserna för svårföryngrad skog och fjällnära skog samt regelverken kopplade till dessa gränser. Enligt direktiven ska översynen göras med beaktande av andra regelverk som rör samverkan mellan skogsbruk och andra näringar, framför allt rennäringen, i dessa gränsområden. I uppdraget har även ingått att undersöka under vilka förutsättningar staten kan teckna s.k. renskötselavtal med markägare i viktiga områden för renskötelsen. Vi konstaterar att utredaren i vissa avseenden valt att gå utanför dessa direktiv.

KSLA:s grundsyn

De unika natur- och kulturmiljövärdena i de fjällnära landsdelarna är en stor tillgång för Sverige. Områdena rymmer stora bevarandevärden, vilket bör beaktas både i näringslivet och i politiken. Miljöpolitiken behöver därför fortsatt uppmärksamma fjällen och de fjällnära områdena. De areella näringarna i Norrlands inland har såväl egna särskilda möjligheter och utmaningar som gemensamma. Därför är det viktigt att skogsbruk, jordbruk och rennäring samverkar och att staten i sin politik underlättar sådan samverkan och tar tydligt ansvar för glesbygdens framtid. Staten måste på flera sätt bejaka utvecklingen av inlandets näringsliv. En framåtsyftande näringspolitik måste grundas på respekt för såväl äganderätten som renskötselrätten.

Vägen framåt

KSLA delar utredningens synpunkter på skogsskötelsen och slutsatsen om att tillstånd till avverkning inom lagens område för svårföryngrad skog och skyddsskog kan ersättas av den sedvanliga anmälningsplikten som gäller för all skogsmark. Samtidigt vill KSLA rent generellt understryka att det är viktigt att vi långsiktig vidmakthåller en hög skogsskötselkompetens både hos myndigheterna och hos markägarna.

När det gäller bruksregler för den fjällnära skogen finns i och för sig argument för att det finns andra instrument för att skydda natur- och kulturmiljövärden om gränsen skulle lyftas ut. Enligt KSLA talar ändå mycket för att gränsen för fjällnära skog kvarstår och markerar

den vikt som natur- och kulturmiljövården har i förhållande till skogsbruket inom detta område.

Sammanfattningsvis tillstyrker KSLA:

- bestämmelserna om svårföryngrad skog och skyddsskog upphävs
- gränsen för fjällnära skog kvarstår

Eftersom flera areella näringar utövas på samma marker inom renskötseområdet kan det ibland uppstå störningar eller tvister. Idag tillåter lagstiftningen en markanvändning som i vissa situationer kan medföra att näringarna menligt påverkar varandra. Staten måste genom skötsellagar och andra styrintstrument ta ett ökat ansvar för att skapa **ändamålsenliga avvägningar** mellan rennäringen och jord- och skogsbruk. Sådana avvägningar måste i möjligaste mån utgå från gällande rätt. En annan utgångspunkt skulle leda till stor rättsosäkerhet och kanske också till omfattande ersättningskrav.

Året-runt-marken

Det är inom året-runt-markerna som den gällande renskötsekräven enligt Rennäringslagen (RNL) ställer särskilda krav på brukarens markanvändning – inte vidta åtgärder som medför avsevärd olägenhet för renskötsekräven. Detta förhållande blir tydligast och mest rättssäkert hanterat genom en liksom idag särskild regel i Skogsvårdslagen (SVL). Därför bör 21§ i SVL kvarstå med sina särskilda bestämmelser om tillstånd för avverkning, men i stället, och mer logiskt, gälla för året-runt-markerna. Markägarens redovisning av vad han eller hon avser att göra för att tillgodose rensnäringens intressen inom de delar av områdena för svårföryngrad skog och fjällnära skog, som inte utgör året-runt-marker, bör i stället regleras med 14§ i SVL om anmälningsplikt över hela renskötseområdet (se nedan). KSLA förordar alltså en fortsatt tillståndsplikt på året-runt-markerna.

Vinterbetesmarken

Det framhålls från rensnäringshåll att vinterbetesmarken vanligen är flaskhalsen för näringen och att vägen framåt fordrar en översyn av politiken och myndighetsutövningen inom dessa delar av renskötseområdet. KSLA delar synen på vinterbetesmarkernas betydelse för näringen. För närvarande övervägs på regeringskansliet flera tidigare utredningsförslag som rör förhållandet mellan skogsbruket och rensnäringen på vinterbetesmarken. Denna utredning lämnar nu ytterligare förslag.

Renskötsekräven finns beskriven i RNL och bruksrätten i skogen regleras i SVL. Så sent som i början av 1990-talet reglerades i SVL tillståndsplikt för avverkning (21§) inom området för svårföryngrad skog, samrådspikt inom året-runt-marken (20§) och hänsyn till rensnäringen som allmänt intresse (31§) inom hela renskötseområdet. Vägen framåt rymmer enligt KSLA goda möjligheter för staten att på erfarenhetsgrund fortlöpande förbättra föreskrifter och handläggningsrutiner för avverkningsanmälan, samråd och hänsyn till rensnäringen. En sådan regeländring gällande vinterbetesmarken, som är följdriktig och skulle underlätta för myndigheten, är att i avverkningsanmälan införa skyldighet för markägare att redovisa vad

han eller hon avser göra för att tillgodose rennäringens intressen enligt 31§. En önskvärd ömsesidig hänsyn kan motivera en motsvarande översyn av RNL.

Samverkan och flexibel styrning

Vid sidan av ändamålsenliga avvägningar rymmer vägen framåt också samverkan genom bl.a. *metodanpassningar och lokal dialog*. Lösningarna kan se olika ut i olika områden och på bolagens respektive det enskilda skogsbrukets marker. Samverkan på frivillig grund mellan representanter för renägarna och skogsbruket kan öppna vägen för behovsanpassade intresseavvägningar. Det kan röra sig om såväl praktiska lokala angelägenheter som näringspolitiskt samarbete i frågor av gemensamt intresse. Samverkan på frivillig grund förutsätter ett aktivt ledarskap i de areella näringarna.

Enligt KSLA måste också staten föra en aktivare politik som underlättar för de areella näringarna att utvecklas tillsammans. Det behövs enligt KSLA ett nytänkande kring statens roll och insatser. Myndigheternas styrning behöver utvecklas med ett governance-perspektiv, bli mer stödjande med nya arbetsformer och med bättre resurser. Skogsstyrelsen behöver få tydligare instruktioner och en något annorlunda roll. Det är viktigt att det finns tillräckliga resurser så att myndigheten kan vara en aktiv rådgivare när det gäller metodanpassningar i skogsbruket inom renskötseområdet.

Genom kravet på hänsynsredovisning vid avverkningsanmälan, effektivare samrådsrutiner och ett bättre underlag genom moderna s.k. renbruksplaner, som stötts av staten och där det framgår var områden som är av synnerlig betydelse för renskötelsen ligger, får Skogsstyrelsen nya möjligheter att prioritera områden för sin rådgivning och tillsyn. Vid behov kan myndigheten meddela ett föreläggande eller förbud enligt 35§ i SVL. Inom områden av synnerlig betydelse för rennäringen kan någon form av avtal om anpassningar i skogsbruket vara en lösning (se nedan). Sådana avtal skulle kunna etableras antingen mellan parterna eller mellan markägare och staten, då med staten som finansiär eftersom den företräder det allmänna intresset rennäringen enligt samma logik som det allmänna intresset naturvård. Som dominerande markägare inom renskötseområdet borde staten gå i spetsen för att utveckla och testa lämpliga instruktioner för skogarnas skötsel.

Några viktiga vägval

KSLA kommenterar kort utredningens vägval i skogslagstiftningen.

Utredningen flyttar över regeln i 31§ SVL om hänsyn till rennäringen till 30§ som rubriceras om till ”hänsyn till andra allmänna intressen”. I stället föreslås att 31§ blir en ny regel om anpassning till renskötserätten. Samtidigt ändras rekvisitet ”uppenbart påkallas” till ”påkallas”, vilket förstärker anpassningskravet på markägaren. Med denna nya 31§ skulle renskötserätten ges ett förändrat innehåll inom vinterbetesmarken, något som utredningen beskriver som ”ett bättre rättsläge”. Med en grundsyn att vägen framåt bör vila på gällande rätt kan KSLA inte stödja detta förslag.

Utredningen föreslår vidare att samrådet ersätts med en informationsplikt där samebyn ges tillfälle att initiera samråd över hela renskötseområdet, med möjligheten att föreskriva undantag för mindre avverkningar. Blir parterna inte överens om vad som kan fordras av markägaren blir det Skogsstyrelsens uppgift att som första instans avgöra om de åtaganden markägaren angett i sin avverkningsanmälan räcker för att uppfylla de samlade kraven på hänsyn till rennäringen och renskötserätten. Skogsstyrelsen kan avvakta med sitt beslut till efter en särskild prövning och bägge parter kan överklaga besluten. KSLA bedömer att detta omfattande administrativa system i många fall skulle bli konfliktskapande, men också resurskrävande för såväl myndigheten som för näringarnas företag. Ett sådant system skulle inte främja dialog och samverkan och inte heller den mer flexibla styrning som KSLA förespråkar.

Ett annat viktigt vägval är förslaget att under en försöksperiod införa ett s.k. renskogsavtal, motsvarande dagens naturvårdsavtal, där det kan avtalas mellan staten och markägaren om längre gående begränsningar i skogsbruket än den allmänna hänsyn som krävs enligt SVL. KSLA stödjer detta förslag men föreslår att avtalsinstrumentet först prövas under en längre period, förslagsvis 5 år.

KSLA tillstyrker därför att 7 kap.3§ Jordabalken ändras för att möjliggöra s.k. renskogsavtal.

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien.

Sara von Arnold

Sara von Arnold

Preses

Åke Barklund

Åke Barklund

Akademisekreterare och VD